

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรม ประจำสัปดาห์ “สตฺตฺ – ศฺตรฺ, ผู้คอยเบียดเบียน”

คำว่า **สตฺตฺ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านว่า สัด – ตฺ แปลว่า ศัตรู คือ ผู้ที่คอยเบียดเบียน มีความหมายกว้างขวางมาก มุ่งหมายถึงศัตรูภายนอกที่คอยทำร้ายเบียดเบียน กับ ศัตรูภายใน ซึ่งเป็นศัตรูที่แท้จริง ได้แก่ อกุศลธรรม ในที่นี้จะขอนำเสนอในความหมายที่หมายถึงศัตรูภายใน คือ อกุศลธรรม ดังข้อความจาก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ มลสูตร ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย อกุศลธรรม ๓ ประการนี้ เป็นมลทินภายใน (มลทินของจิต) เป็นอมิตรภายใน เป็นศัตรูภายใน เป็นพหุฆาตภายใน เป็นข้าศึกภายใน ๓ ประการเป็นไฉน? คือ โลภะ ๑ โทสะ ๑ โมหะ ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อกุศลธรรม ๓ ประการนี้แล เป็นอมิตรภายใน เป็นศัตรูภายใน เป็นพหุฆาตภายใน เป็นข้าศึกภายใน”

ชีวิตประจำวันของปวงชน ผู้ที่หนาแน่นไปด้วยกิเลส ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าอกุศลจิต ย่อมเกิดขึ้นมากกว่ากุศลจิต ถ้ามีใครบอกว่าวันหนึ่ง ๆ กุศลจิตของเขาเกิดมากกว่าอกุศลจิต สันนิษฐานได้เลยว่าไม่ตรงตามความเป็นจริง เพราะจิตที่เป็นอกุศล มีหลายระดับตามกำลังของกิเลส ตั้งแต่ชนิดที่บางเบาจนกระทั่งมีกำลังกล้าถึงกับล่วงออกมาเป็นทุจริตกรรมประการต่าง ๆ เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนได้

ตามความเป็นจริงแล้ว อกุศลธรรมเป็นสภาพธรรมที่มีจริง ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตน เกิดขึ้นเป็นไปตามการสะสมมาของแต่ละบุคคล ขึ้นชื่อว่าอกุศลธรรมแล้ว เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจทั้งหมด ไม่ว่าจะเกิดกับใครก็ตาม และเป็นสภาพธรรมที่นำมาซึ่งทุกข์ นำมาซึ่งโทษโดยส่วนเดียวเท่านั้น ไม่นำมาซึ่งคุณประโยชน์ใด ๆ เลย

ขณะที่จิตเป็นอกุศล ด้วยอำนาจของโลภะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง เป็นต้นนั้น ศัตรูภายในได้เกิดขึ้นทำร้ายจิตใจของตนเองแล้ว ทำร้ายยิ่งกว่าศัตรูภายนอกเสียอีก เพราะเหตุว่าศัตรูภายนอกเบียดเบียนได้เพียงชาติเดียว แต่อกุศลธรรมซึ่งเป็นศัตรูภายในยังสะสมสืบทอดอยู่ในจิตทุก ๆ ขณะ ตามเผาะผาญไปทุกภพทุกชาติ ไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ไปได้ ซึ่งถ้าพิจารณาให้ละเอียดแล้ว ที่มีการเบียดเบียนกัน ก็เพราะยังมีศัตรูภายใน คือ อกุศลธรรม อยู่นั่นเอง

เมื่อรู้ว่า อกุศลธรรมเป็นสภาพธรรมที่มีจริง ก็ควรรู้ตามความเป็นจริงว่าเป็นธรรมไม่ใช่เรา เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลผู้มีอกุศลธรรม แล้วรู้ว่าตนเองมีอกุศลธรรม จึงเป็นบุคคลผู้ประเสริฐ เพราะจากการรู้อย่างนี้ ย่อมเป็นเหตุทำให้บุคคลนั้น มีความเพียร มีศรัทธาที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเพื่อขัดเกลากุศลธรรมต่อไป พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่อกุศลแก่ชีวิตของแต่ละบุคคล เพื่อให้พิจารณาสภาพธรรมที่ตัวเองได้สะสมมา คือพิจารณาตนเองเป็นสำคัญ จะอย่างไรได้กับอกุศลธรรมที่ได้สะสมมาอย่างมากมายและเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ นอกจากฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา เพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกในลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง เพื่อขัดเกลากุศลธรรมอันเป็นศัตรูภายในให้เบาบางลง จนกระทั่งสามารถที่จะดับได้ในที่สุด เพราะฉะนั้น ต้องอาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้วเท่านั้น จึงจะสามารถทำลายศัตรูภายในได้ ซึ่งจะเป็นเหตุทำให้เป็นผู้ไม่ถูกอกุศลธรรมครอบงำหรือทำร้ายจิตใจได้อีก.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๓๑๐๖]